

Mulieri decus affert taciturnitas, sed non ita viro.

Cum verò puer sit imperfectus, patet, quòd & huius virtus non ipsius ad seipsum est, sed ad perfectum & ducem. similiter & serui ad dominum. posuimus autem seruum esse vilem ad necessaria. quapropter patet ipsum virtute indigere parua, & tanta vt neque propter intemperantiam, neque propter timiditatem in operibus deficiat. Dubitabit verò aliquis (si verum est quod nunc diximus) vtrum artificis oportet habere virtutem. nam saepe propter intemperantiam deficiunt in operibus. An hoc longè differt. nam seruus quidem adhæret nobis communiōne vitæ, ille autem remotior est: & tantum sibi competit virtutis, quantum seruitutis. vilis enim artifex determinatam quandam habet seruitutem. Et seruus est secundum naturam: sed nemo futurus, nec alius artifex. Patet ergo quòd huius quidem virtutis causam esse oporteat dominum seruo, non eum qui doctrinam habet in operibus dominicam. quapropter non bene dicunt, qui seruos spoliāt ratione, dicentes præcepto vti duntaxat. admonendi sunt enim magis serui quàm pueri. Et de his in hunc modum determinatum sit. De viri autem & mulieris, filiorumque & patris virtute, & conuersatione ad inuicem, quid rectè vel contrà, & quomodo oportet, hoc quidem facere, ab illo autem abstinere, in his quæ in republica conspiciuntur, necesse est intueri. Nam cum omnibus domus sit ciuitatis pars: illi autem domus: partis autem virtus ad totum respicere debeat: necessarium est respicienti ad rempublicam filios vxoresque institueret. si quidem refert ad rectam institutionem reipublicæ pueros & mulieres esse bene institutos. Enimverò referat necessarium est. nam mulieres media pars sunt hominum liberorum: ex pueris autem sumuntur qui rempublicam gubernent. Quare cum de his determinatum sit, de reliquis autem in aliis sit dicendum, omnis propositis, tanquam finem habentibus, alio sumpto principio disseramus: ac primum illa discutiamus quæ tradita sunt de optimo ciuitatis statu.

λεκτόν, ἀφέντες ὡς τέλος ἔχοντες τοὺς νῦν λόγους, διὲν ἀρχῶν ποιησάμενοι, λίγωμεν καὶ περὶ τὸν ὅπσιον ζώμεθα περὶ τῶν ὁπορησάμενων περὶ τῆς πολιτείας τῆς ἀρίστης.

A -- γυναικὶ κόσμος ἢ σὴν φέρεται. ἀλλ' ἀνδρὶ ἐκείνῳ τῷτο. ἐπεὶ δὲ ὁ παῖς ἀτελής, δῆλον ὅτι τοῦτου μὲν καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ αὐτῷ παρὲς αὐτὸν ὄσιν, διὰ τὸ παρὲς τὸν τέλειον, καὶ τὸν ἠγούμενον. ὁμοίως δὲ καὶ δούλου παρὲς δεσπότην. ἔστι μὲν δὲ παρὲς τὴν ἀγαθὰ καὶ χρησιμὸν ἔστι τὸν δούλον. ὡς δὲ δῆλον ὅτι καὶ ἀρετῆς δεῖται μικρᾶς, καὶ ποσότητος ὅπως μήτε δὲ ἀκολασίαν, μήτε διὰ δειλίαν ἐλλείψῃ τῶν ἔργων. ὁποροῖσθε δὲ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰρημένον εἰ δὴ δὲ, ἄρα καὶ τὸν τεχνίτην δεῖται ἔχειν ἀρετὴν πολλὰ καὶ καὶ δὲ ἀκολασίαν ἐλλείπονται τῶν ἔργων ἢ διαφέρει τοῦτων πλείονος ὁ μὲν δὲ δούλος, κοινωσὶ ζῆσθ' ὅτι περὶ ῥά τε ἔσθ', καὶ ποσὸν ὁποροῖσθε ἀρετῆς, ὅσον παρὲς δουλείας. ὁ δὲ βέλαιστος τεχνίτης, ἀφαιρῶν ἐν τῷ πᾶσι τῶν δουλείων καὶ μὲν δούλου, τῶν φύσθ' σκουτοτῆρας δὲ οὐδεὶς, οὐδὲ τῶν δὴ τῶν τεχνίτων. φανερόν τοίνυν ὅτι τῆς ταύτης ἀρετῆς ἀπὸν ἔστι δὲ τῶν δούλων τὸν δεσπότην, ἀλλ' οὐ τίμω διδασκαλίᾳ ἐχρηται τῶν ἔργων δεσποτικῶν. διὸ λέγουσιν οὐ καλῶς οἱ λόγοι τῶν δούλων ἔσθ' ἔσθ' ὡς, καὶ φάσκοντες ὅτι ταῖς καὶ ἔσθ' μόνον τουδεσπιτόν γδ καλλίον ταῖς δούλων ἢ τοὺς παῖδας. διὰ τὸ περὶ τούτων διαείδω τῶν τοῦ ἔσθ' ὅσον. περὶ δὲ γυναικῶς καὶ ἀνδρῶς, καὶ τέκνων καὶ πατρῶς, τῆς τε περὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀρετῆς, καὶ τῆς παρὲς σφᾶς αὐτοὺς ὁμοίως, τί τὸ καλῶς καὶ μὴ καλῶς ὄσθ', καὶ πῶς δεῖ τὸ μὲν δὲ διακρίνει, τὴ δὲ κακῶς φέρειν, ἐν τοῖς περὶ ταῖς πολιτείας ἀγαθῶν ἐπιταδεῖν. ὅτι γδ οὐκ ἔστι μὲν πᾶσι μέγας πόλις, ταῦτα δὲ οὐκ ἔστι τῶν δὲ τῶν μέγας παρὲς τῶν ὅλου δεῖ βλεπῶν ἀρετῶν, ἀναγκασθὸν παρὲς τῶν πολιτείων βλέποντας, παρὲς δὲ τῶν καὶ τοὺς παῖδας καὶ ταῖς γυναικῶς εἴπερ τι διαφέρει παρὲς τὸ ἢ πόλιν ἔστι σπουδαίαν, καὶ τοὺς παῖδας ἔστι σπουδαίους, καὶ ταῖς γυναικῶς σπουδαίας. ἀναγκασθὸν δὲ διαφέρειν, καὶ μὲν γδ γυναικῶς, ἡμῶν μέγας ἔσθ' ἔλευθερον ἐκ τῶν παῖδων οἱ κοινωσὶ ζῶνται τῆς πολιτείας. ὡς, ἐπεὶ περὶ μὲν τοῦτον διαίρεται, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐν δὴ τῶν